

Ősrégészeti adatok a Kis-Szamos folyó völgyéből.

Hazai ősrégészetünk sok tekintetben még mindig csak az adatgyűjtés stádiumában foglal helyet; ezen körülmény által vezéreltetve, foglalkozom magam is már évek óta a praehistoricus leletek rendszeres gyűjtésével és közzétételével. Jelen közleményemben a Kis-Szamos völgyéből, Kolozsvártól Désig újabban előkerült őskori leletek leírását adom, távoltartva természetesen innen az őstelepek ismertetését, mint a melyeknek érdekesebb culturális jelenségei tüzetesebb méltatást és több tért is igényelnek. Ámbár folyóvölgyeink általában mind igen gazdagok ősrégészeti leletekben, sőt minden kornak régészeti és történelmi emlékeiben, mert hiszen a folyóvölgyek képezték a folyton terjeszkedő és vándorló emberiség természetes útvonalait minden időben; s noha a Kis-Szamos folyó szép völgye a cultura góczpontjaitól igen könnyen megközelíthető és bejárható: mindazonáltal ennek rendszeres felkutatásával eddig e sorok íróján kívül senki sem foglalkozott. Az 1901.-ben megjelent „Ősembertani Adatok Erdélyből“ cz. közleményemben¹ már 4 határozott őstelepet és 22 szórványos leletet mutattam ki a Kis-Szamos folyó völgyéből, míg az alábbi jegyzék ismét 22 lelőhelyről tartalmaz újabb adatokat.

1. *Kolozsvár. Plecska-völgy.* A Szt.-János kút és katonai lövölde között álló fiscusi hajtóháztól ÉNY-ra egy kis haránt-völgy felső végén, bent az erdőben már régi idő óta minden áron aranybányát akarnak feltalálni a tudatlan kincskeresők. A múlt év őszén egy kolozsvári aranyműves ilyen bányakeresési földmunkálatok közben ősemberi tárgyakra bukkant, a melyek a bronzkortól a La Tene korig terjedő időszakból szár-

¹ L. Orv.-term.-tud. Értesítő. 1901. évfoly. 16—33. lapján.

maznak. Az illető aranyműves részéről az Erd. Múzeum régiség-tárába beszolgáltatott leletek: egy mindkét végén szabályosan koptatott, 9 cm. hosszú törökő hengeres grauvakke kavicsból, 3 ujjbarázda díszes, fénylő feketére polirozott edénycserép és 1 kúpos edényfogantyú félkörben övezett barázda díszítéssel. A lelőhelyet magam is megszemléltem s az erdős lejtő alján a kihányt föld felszínén néhány őskori cserepet találtam, a miből őstanyára (de nem telep!) lehet következtetni, azonban a sok száraz falevél miatt felszíni kutatást végezni nem lehetett.

2. *Kolozsvár. Monostor.* A községtől délre 1 km. távolban, egy — a Pap patakára lefutó és bryozoa tályagból álló — vízmosás van, a melynek aljában a Szelicsére vezető szekérút két árkában, valamint a nyugati oldal szántóin sok apró cserép fordul elő, a mi őskori, kétségtelen tanyahelyet jelez. A homok- és kavicszemcse tartalmú, vörös égetésű, felálló peremű és peremlancz-, meg vonaldíszes edénycserepek neolith korbeliek és a monostori őstelep¹ keramikájával megegyezők. Eszközökből csupán 1 quarz-kavics ütőkő jött elő. Konyhahulladékokból pedig csontforgácsokon kívül a *Bos taurus* L., *Ovis aries* L. 2—2 zápfogát és egy *Cervus elaphus* L. zápfogat gyűjtöttem.²

3. *U.-ott. Monostori gát.* A Szamos jobb partján kiemelkedő sziklafal tetején lévő televényrétegben a felszíntől 87 cm. mélyen egy félig vörösre égetett neolithkori edénycserepet találtam, a melynek díszítése a jegenyefenyő tűihez hasonló összeszőgelésű egyenes vonalokból áll. A gáttól az áll. útig terjedő szántókon neolith leletek kerülnek felszínre.³

4. *Monostor: Szamos folyó.* A monostori gazdasági tanintézet természetrajzi múzeumában őriztetik egy teljesen ép, esinos kőbalta, melyet dr. Szaniszló Albert volt monostori tanár úr szíves közlése szerint fürdés alkalmával a Szamos fenekének kavicsai között találtak. A quarz-andesit kavicsból élén és oldalain megcsiszolt balta hossza = 11 cm., vastagsága = 8 cm., élhossz = 5 cm., a nyél-lyuk átm. alant és fent = 19—20 mm. A súlyos eszköz foka csiszolatlanul van hagyva.

¹ L. idézett helyen: 18 l. 5 sz. a. jelezve.

² L. u.-ott: 22 l. 6 sz. a.

³ L. u.-ott: 22 l. 7 sz. a.

5. *Kolozsvár: Hója.* Az Erd. Múz. régiségtárában 1142—1159. lelt. sz. a. 18 drb. praehistorikus edénycserép van Cseh József kőfaragó adományából a Hójahegy tetejéről. A korongolatlan, durva technikájú, földszürke vagy barna cserepek között néhány felálló és félig kihajló peremű töredék és 1 környílású szalagfűl is szemlélhető. A cifra darabok díszei: párhuzamos egyenesek közötti vesszősorok, peremvessző-dísz, hegyes szögben összetalálkozó egyenközű vonalak és egy gömbded alakú edényfenék töredéken látható párhuzamos sorokban eszközölt betűzdelés. A most vázolt ornamentika minden ízében tipikus jellegeit viseli magán az erdélyi neolith culturának, a melynek nevezetes képviselőiből e helyen csak a túri hasadék, Alvincz-Gobli, Arany, Oláh-Lapád és Remete őstelepeit idézem, mint analógiákat. A gömbfenekű edényekre nézve jellemző példát nyújt Herepey Károly nagybecsű műve: Alsófehér vármegye őskora.¹ A hójai lelhelyet — annak megállapítása czéljából, hogy vajjon ősteleppel, vagy kisebb jelentőségű tanyával van dolgunk — érdekes lenne ismét felfedezni.

6. *Kolozsvár: Fellegvár.* A hegynek a vasútvonal felé lejtő szántó földjein egy 3 cm. h. vakarókést (schaber) találtam tarka szarukőből, mesterséges lehasítások nyomaival.

7. *Dezmér.* Innen a „Castele Popi“ nevű helyen lelt 3 cm. h. ép és egy másik, hegyén letört, egyélű, hamuszínű szép szarukő szilánkot szereztem az ottani juhásztól.

8. *Pusztá-Szentmiklós.* A Szamosvölgy jobbparti hegyvonulatának „Pripor“ nevű lejtőjén egy 3 cm. h. szarukő szilánkot találtam mesterséges hasítással alakítva.

9. *Apahida.* A Contyinit határ szántó földjeiről hoztak nekem egy 2 cm. h. víztiszta üvegobsidián szilánkot, egy kovakés 2 cm. h. töredékét és 1 silex forgácsot. E határrészből már más alkalommal is szereztem ősemberi tárgyakat.² A Zepogya hegy szántóin talált egyik tanítványom egy zavaros anyagú obsidián forgácsot, szabálytalan hasítással. A Szamosvölgy jobbparti hegyvonulatát képező Darvas (Daravas) magaslat szántóin

¹ L. Alsófehér vármegye Monografiája. Nagyenyed, 1901. II. kötet, első rész, VII. tábla, 61 ábra.

² L. Arch. Értesítő 1902. évfolyam 402--405. lapjain.

került elő egy 25 mm. h. kékes chalcedonból ügyesen alakított vakarókés (schaber).

10. *Nemes-Zsuk*. A szamosvölgyi vasút 2. sz. őrházától 670 m. távolban a nemes-zsuki vicinális út kiárkolása közben m. e. 15—20 m. hosszúságban tüzelési nyomokra találtak 1901-ben. Az új lelőhelynek megtekintése alkalmával a felszíntől 0·5 m. mélyen a fekete televényben a következő praehistoricus leleteket szedtem össze: 2 drb. kis obsidián szilánk. Néhány korongolatlan, rosszul égetett őscserép, melyek között 2 drb. 24 mm. vastag pelyva keveretű, igen primitív edénytöredék is volt 1—2 mm. külső égetési kéreggel. Egy 6·5 cm. átm., nagyjában köralakra tördelt cserépdarab mint gyerekjáték. Az égetett agyagrögök kétféle eredetűek, ú. m. homokmentes, tisztán neogén sárga agyagból lerakott s felületükön símára síkárolt, 5—6 cm. vast. tűzpadronesok és pelyvakeveretű, torha, vörös égetésű agyagrögök 1—5 cm. átm. hengeres vesszők, rudak benyomataival; ezek tehát kunyhó-tapaszrögök. Érdekes még felemlíteni, hogy gabnaszemek is kerültek az agyagba a pelyva belekeverésekor, tehát a földművelést már gyakorolták. A lelőhely egy nomád nép őstanyája volt.

11. *Ugyanaz*. A község határában több szórványos lelet is fordult elő, melyek a következők: a) Pásztortól kaptam egy 28 mm. h., egyik végén pattogtatás által formált éles kovakő kést (schaber), a melynek határlelőhelye ismeretlen. b) Nemes-Zsuk község és a vasútvonal között elterülő szántóföldek felületén disznócsorda által kitúrva találtatott egy ép, 10·3 cm. h. érdekes alakú baltakalapács, igen tömör vulkáni kőzetből szabályosan formálva és szépen megcsiszolva. A fémkori technikára valló, rövidebb végén kalapácsot s hosszabb végén baltát képező kőeszköz deltoid alakú, melynek legnagyobb szélessége a nyéllyük két oldalán kiugró szögleteken 5—5 cm. A nyéllyük átm. alul 22, felül 25 mm., a miből természetesen mutatkozik, hogy 1-ör a fúró a fúrás kezdete helyén szélesebb üreget fúrt, mint alul, 2-ör hogy tehát a kész kőeszközbe a nyelet felülről verték bele, nehogy kiugorják használat közben. A csinos kőszer jelenleg saját gyűjt. Analógia: Dr. A. Vass. Merkbuch, Taf. II. Fig. 4.¹

¹ Merkbuch, Alterthümer aufzugaraben und aufzubewahren. Berlin, 1894.

c) A vasút keleti oldalán egy kerek domb emelkedik ki a lapályból, a mely egy római épületnek romjait tartalmazza, s a melyet Dr. Finály Gábor tanár 1901-ben részben megásatott. E domb körüli szántókon egy 18 mm. átm. ép pastagyöngyöt talált egy zsuki földmives, a kitől azt én megszereztem. A viaszsárga pasta kerületén 3 nagyobb és 2 kisebb köralakú zománcdíszítés foglal helyet, úgy, hogy a zománcz magvát képező kék foltokat váltakozóan 3 fehér és 2 kék körvonal övezi. A gyöngy vastagsága 1 cm. Az erdélyi területről számos ilyen pastagyöngy-ékszer ismeretes.

d) Végül föl kell még említenem azon őskori eserepek lelőhelyét, a melyekre a föntebb említett római halom közelében a vasúti töltéstől 70 m. távolban Dr. Finály Gábor tanár ásatás közben talált a római út keresése alkalmával.

12. *Felső-Zsuk* vidékéről is több szórványos lelet került gyűjteményembe. Így a Ptyetris határból egy szabálytalan törésű obsidián darab, melynek külső oldalán még az eredeti természetes felület látható. A Cigle nevű hegyről egy lapos silex forgács. Érdekesebbek a Budulló nevű határban lelt ősemberi tárgyak. A Br. Petrichevich-Horváth Kálmán úr birtokát tevő tagban ásáskor találtak a munkások egy 21 cm. h. húsvörös színű trachyt kavicskömpölyt, melynek közepén harántul egy — hosszú időn keresztül folytatott ismeretlen munkától származó — 45 cm. széles horzsolás látszik a kő anyagába 6—10 mm. mélyen bekoptatva. Kötéltől nem származtathatom e horzsolást, mivel a kőnek csak 3 oldala szenvedett sérülést, míg a negyedik sértetlen, ellenben drótkötés inkább okozhatta ezt. Noha ez idő szerint még ismeretlen rendeltetésű ezen kétségtelenül történelem előtti korból eredő kőszerszám, de mindenesetre érdekes ősemberi tárgy, mivel éppen ilyen nagy méretű kavicsból való és a budullóihoz hasonló haránthorzsolást mutató kőeszköz még 2 van gyűjteményemben, s mindkettő őskori telepről származik: egyik Székről (Szoln.-Dob.-m.), a másik ugyancsak Felső-Zsuknak „Sztanistya“ nevű őstelepéről. E két utóbbi leletnek lelőhelye tehát eldönti a korkérdést mindháromra nézve; rendeltetésüket illetőleg pedig ugyancsak a másik kettő jellegeinek összevetéséből lehet majd biztosan megállapítani. A budullói

példány hegyesebbik végén ütések okozta koptatás észlelhető, a mely körülmény arra vall, hogy ezek a — magyar ősrégészek előtt még ismeretlen — eszközök nagyobb ütésekre alkalmazott ú. n. „kőberbécesek“ lehettek. Budulló lelhely megnevezéssel vettem még zsuki földművesektől az alábbi tárgyakat: *a)* 40 mm. h. és 31 mm. széles vakarókést tűzkőből, éles szegélyű hasítással alakítva. *b)* Tejfehér silexből a szilánkolás legnagyobb gyakorlatával és ügyességével remekül idomított, íves hajlású, keskeny kőkés hegyének 27 mm. hosszú haránt-töredékét. A kétélű penge alsó lapja sima, ellenben a felsőnek a közepén lenni szokott gerinczéről előzőleg egy másik szilánkot hasítottak, azaz helyesebben pattintottak le a magas, kúpalakú magkőről (nucleusról). *c)* Egy szarukő szilánk, felemlítésre méltó jellegek nélkül, ugyanazon lelhelyről való

13. *Alsó-Zsuk.* A Szamos jobb partján elhúzódó szép diluviális terrassenak közvetlenül a falu éjszaki végéhez esatlakozó szakaszán, — a mely a katonai részletes térképen (1:75.000. Zone 18. Col. XXIX. Kolozsvár lapján) „La Rugie“ néven van megjelölve, — egy őstanyára bukkantam. A Bonczhidára vezető szekérút 8 és 9-ik km. közötti részén, az útnak $\frac{1}{2}$ m. mélyen végzett kétoldali kiárkolása alkalmával 1900-ban ugyanis prae-historikus leleteket hánytak ki a felületre az árkoló munkások. A frissen felhányt földről általam összeszedett őskori tárgyak a következők: egy obsidián nucleusból származó 32 mm. h. forgácstöredék, a melynek külső oldala 5 szilánk lehasítás nyomát mutatja; anyaga zavaros, nem tökéletesen átlátszó üveg. Egy kis szarukő szilánk. Cserepekből korongolatlan és többnyire homokmentes, m. e. 15 darabot találtam. A felálló edényperemek mellett érdekesebb egy tálnak fényes fekete színű és csavarúlatos díszű lehajló peremtöredéke, a mely a kis, árfürt függélyes állású bütyökfüllel és egy más fekete színű cserépdarab ujjbarázdás díszmotivumával az erdélyi legelső vaskultura kétségtelen jelenségének tekinthető. 1 széles szalagfül. Egyéb-fajta díszítményekből 2 láncdíz és 1 kis csücsökű mutatkozott. De a kultura megállapítására oly fontos ornamentikai jellegeken kívül még más pozitív bizonyosságot szolgáltató leletet is vehetek jegyzékbe azon kis, 21 gr. súlyú vasrögben és 2

vörösre égett vasas, likacsos agyagsalakban, a melyek a cserepekkel együtt találtatván, a legérdekesebb tanubizonyságát adják a Rozsáspad (La Rugie) egykori lakóinak a vas-olvasztást is felölelő művelődési fokozatáról. Állatmaradvány csupán 1 juh-zápfog (*Ovis aries* L.) került felszínre.

14. *Boneczida*. (Kolozsm.) A községtől délre az előbb említett Rózsáspadhoz csatlakozva nyúlik el a „Pados“ nevű terrasse a Szamos folyó és a Gyéres patak völgyei között. A Zsukról Boneczidára vezető szekérút baloldalán, ott a hol az út egy vízmosást hidal át, a földhátuk közvetlen a Szamos folyóra néző párkányán őstanya létezett a történelem előtti időszakban. Erre vallanak a szántóföld felszínén heverő törökövek és edénytöredékek, a melyeket a következőkben lehet jellemezni. Előfordult 5 drb. ütőkő vaskos quarzból, 1 grauvackeből és 1 súlyos, tömör eruptív kőzetből; mindezek a használat ütőnyomaitól eltekintve, semmi alakítási technikát nem mutatnak. A cserepek homok- és kavics-szemesékkal dúsan vannak keverve, korongnélküliek, felálló és félig kihajló pereműek s néhány darabon a peremvessződísz és párhuzamos ujjbarázdát észleltem, a mely utóbbiak fémkori cultura tanujelei. Egy hengeres agyagkarika töredékén kívül megemlítendő még pár drb. dús homoktartalmú, vörösre égett, sima felszínű tűzpadrög, mint a megállapodás bizonyossága. Úgy a lelőhely, valamint a leletek jellege kétséget nem hagynak fenn az iránt, hogy a Pados őstanya (nem telep!) bronzculturális és hogy e cultura tökéletesen analog az Apahida és Boneczida közötti terrasseokról már az irodalomban is ismeretes őstelepek művelődésével. (Zsuki erdő melletti telep és Sztányistya őstelep.)

15 *Kendi-Lóna*. (Szolnok-Doboka m.) A községtől keletre, a Sátor nevű fogadó mögötti dombon határozott praehistoricus technikájú, korongolatlan cserepekkel vegyesen kétségtelen római cserepeket gyűjtöttem. Jellemzők az őskoriak között az egyik oldalon vörös, a másikon fekete színű cserepek; egy darabnak fekete oldalán a jellemző ujjbarázda díszítéssel. A rómaiak vörös, hamuszínű, finom iszapolású s néhány homokos durvább készítményű töredékek. 2 drb. pelyvakeveretű, égett kunyhótapaszrög és 1 lózápfog. Daciai területünkön gyakran találko-

zunk ilyen — őskori és római keramikát vegyesen felmutató — lelhelyekre. Érdemileg ezekkel majd számosabb lelhely adatainak egybevetése kapcsán foglalkozunk.

16. *Kis-Iklód*. (Szolnok-Doboka m.) Idevaló földmivestől szereztem 2 drb. obsidián nucleus töredéket, a melyeknek lelőhelye a találó szerint a községtől keletre a 484 m. magas vízválasztó vonal keleti lejtőjén fekvő „Fondatura“ nevű szántóföld, a hol már régebben is talált ilyen fekete üvegdarabot.¹ A gyűjteményben lévő nagyobbik drb. egy tiszta üveganyagú, 3·5 cm. alapátméretű nucleusnak 42 mm. magas töredéke, kerületén 10—12 szilánk lehasítása által keletkezett bordázattal. A kúp-nak csúcsa hiányzik és a kő felülete a találó tudatlanságától jelentékeny zúzódásokat szenvedett. A kisebbik szintén egy nucleusnak csúcsdarabja, egyik felén a fénytelen szürke természetes kéreggel, a másik oldalon 5 szilánk lehasítás nyomával. Az ép nucleus kúpdad alakú volt.

17. *Hesdát*. (Szolnok-Doboka m.) A község felett emelkedő 369 m. magaslat keleti lejtőjének szántóföldjein egy kékes-tejfehér színű kovakést talált 1901-ben Túr János hesdāti földmives. A 6·5 cm. h. és 11 mm. széles, egyélű szép kovakés mesterséges alakítással van formálva; éle sima, ellenben háta aprón ki van pattogtatva. A kés neogén sárga agyagtalajban feküdt. A találó a kést közepén kíváncsiságból kettétörte s így adta át Ornstein József es. és k. ny. őrnagy úrnak, a ki szíves volt azt nekem megküldeni.

18. *Szamosújvár: Szamos folyó*. A kőrői nagy hidon alul kavicsot rostáló munkások egy elmeszesedett, igen régi, j. o. szarvasagancsot találtak másodlagos fekvőhelyen. A 27 cm h. rózsás töredéken fémeszközzel vágott 9 metszés látható, a mi nyilván a praehistoricus embertől származik, t. i. az ártnak való mellékágakat levagdalta s az aganestörzset mint szükségtelent elhajította. Ugyancsak egy ily kavics-zátonyon leltek a munkások egy őskori, tetején kissé csücskös alakítású eserépedény-fület és egy teljesen ép kis kőbaltát. A 7·5 cm. h. balta menilithes szürke palakő kavicsból van helyenként megesiszolva és 22—25

¹ L. Katonai részletes térkép. (1 : 75,000.) Zone 18. Col. XXIX. Kolozsvár és Zone 18. Col. XXX. Szék und Moes lapját.

mm. átm. lyukkal átfúrva. A tompa élű balta megfelelő kavicsalakjának és keresett anyagának köszöni eszközzé való felhasználását; számos példa tanuskodik ugyanis az ősember leleményességéről, midőn a természet által kínált munkát a magáéval megtoldva, alkalmas eszközöket produkálhatott. A két utóbbi tárgyat Ornstein József őrnagy úr szerezte meg a találóktól s ajándékozta gyűjteményemnek.

19. *U. o. Felső malom.* A malomárok balparti emelkedésén az ott tanyázott disznók egy kézzel formált, durva mivű, 5·5 cm. peremátm. kis tálaeskát túrtak ki, a mely csak mint praehistoricus gyerekjáték szerepelhetett. A 2·8 cm. magas, díszetlen tál saját gyűjteményemben.

20. *U. o. Lunkai alsó terrasse.* 1902.-ben szereztem szamosújvári régiségkereskedő útján egy állítólag innen származó teljesen ép, 6·6 cm. h. kővésőt, melynek élhossza 4·5 cm. A zöld amphibolpalából szabályosan alakított és szép egyenletes simán csiszolt celt alsó oldala lapos, a felső domború. Élesre kicsiszolt élénél a legszelesebb. A lunkai alsó terrasseról a már többször idézett adattár 26-ik sz. a. közölt adatok pótlásául fel kell még jegyeznem egy fekete színű, korongolt, jellemző La Tene idomú tálperem töredékét; 1 lapos, hasított fának nyomát mutató kunyhótapasz-rögöt; néhány arezzói vörös mázas római cserepet és 1 párkányos fedéltégla-töredéket (= tegula).

21. *Szamosújvár-Németi.* Egy innen származó, kapaidomú, ép kőkalapácsot szereztem a városi őszerestől. A 8 cm. h. és 2·8 cm. vastag, felületén esonkult kőeszköz magnetit és limonit szemecéket is tartalmazó finom quarzhomokos palából van alakítva és csiszolva.¹

22. *Dés: Rózsahegy.* A 308 m. tengerszín feletti magas hegynek keleti, a Kis-Szamos völgyére tekintő szántó földjein egy 8—10 cm. vastag, mállott, halvány vörös pyroxénandesit őrlőkő töredéket találtam, a melynek jellege már anyagánál fogva is kétségtelen praehistorikus. Az eredetileg köralakú kő feneke dombordad, őrlőlapja pedig lapos. A Rózsahegy tetejé-

¹ A kőzetanyagnak csiszolat útján való mikroszkopikus meghatározását dr. Szádeczky Gyula professor úrnak köszönhetem.

nek egy téli napon végzett vizsgálgatása közben — a midőn az előbb jelzett őrlőkövet is találtam — a sokaktól emlegetett égett agyagrögökre rövid keresés után magam is rábukkantam. Az élénk téglapiros rögök mind alaktalan darabok, a melyek nem tégláknak képezik a törmelékeit, hanem a hegyplateau neogénkorú agyagjának ott helyben tapaszúl használt és megégett roncsalékai, a minőket az őskori telepeken bőven lelhetünk. Magam, mivel az egyetlenegy őskori őrlőkövön kívül más korjelző leletet nem találtam, a jelen esetben döntőleg nem szólhatok e rögök származásának és korának kérdéséhez, ellenben idézem Kővári László és Kádár József idevonatkozó műveit,¹ a kik az egykori Deésvár védfal törmelékeinek tartják s idézem Martián Gyula m. kir. honvédszázados közleményét,² a melyben az előbbieknél több okkal és körültekintéssel a történelem előtti eredetet véleményezi.

¹L. Erdély régiségei és történelmi emlékei. Kolozsvár, 1892. pag. 62. Szolnok-Doboka vármegye Monographiája. III. kötet. Deésen, 1900. pag. 78.

²L. Arch. Értesítő. 1903. évfoly. 285 old. (Régi telepek és lelhelyekről a Királyhágón túli területen.)

OROSZ ENDRE.